

IZ NAŠIH ŽUPA

ORGULJSKI KONCERT U BAČKOJ TOPOLI

U okviru proljetnog sastanka vjeronaučne mladeži u Bačkoj Topoli priređen je orguljski koncert. Koncert je izveo umjetnik ANDRIJA GALUN iz Beograda. Svirao je djela D. Buxtehudea, J. S. Bacha, M. Regera, H. Andriessena i O. Messiaena.

Na župskim orguljama od dva manuala i dvadeset i četiri registra orguljaš je nastojao programiranu orguljsku literaturu što vjernije predočiti slušaocima. U stilskoj profinjenosti izveo je Buxtehudeov *Preludij u g-molu* nakon kojeg je slijedila fuga u veoma jasnoj izražajnosti. Bachov koral *Nun kommt den Heiden Heiland* zvučio je duboko-meditativno. *Fantazija i fuga u g-molu* J. S. Bacha kulminirala je sa svom monumentalnošću i u svojoj veličanstvenosti. Max Reger je predstavljen u *tokati u d-molu*. Interpretator je na osebujuć način izveo to zamašno djelo neoklasicizma. H. Andriessenov *III. koral* djelovao je široko i smireno, unatoč posebnih harmonijskih sklopova. Iz ciklusa *La nativité du Seigneur* O. Messiaena izvedena su dva stavka, *Desseins éternels* i *Les Anges*. Messiaenove melodije i njegov poseban glazbeni jezik donio je mnoge novosti i interesantnosti za slušaoce.

Koncertu je prisustvovalo nekoliko stotina mladeži i vjernika. Koncert je prije svega imao pedagoško-didaktički značaj. Naime, vjeronaučna mladež sama je tražila da u okviru tog sastanka bude i koncert na orguljama. Da bi lakše pratili djela orguljske literature, povezujući tekst i tumačenje za pojedinu točku, govorio je Josip Mioč iz Subotice. Koncert je veoma lijepo prihvaćen, to potvrđuje brojno prisustvo slušalaca i njihova želja da se ovakvi koncerti češće upriliče.

J. M.

KONCERTI, OPERE...

ZAGREBAČKA FILHARMONIJA U PROTEKLOJ SEZONI

Može se reći da je Zagrebačka filharmonija ove godine ostvarila dosta uspješnu sezonu. Programi održani u okviru predbrojki *A, B, Veliki simfoničari* i *Popularna djela velikih majstora* obuhvaćala su bogat repertoar i suradnju s poznatim i priznatim umjetnicima ne samo iz naše već i stranih zemalja.

Još početkom sezone, kao što smo već pisali, pod vodstvom svog šefa-dirigenta Pavla Dešpalja, te uz soliste Valtera Dešpalja, violončelista, i Branka Košira i Augustina Detića, violiniste, krenuli su na jednomjesečnu turneju po SAD. Svirali su u dvadesetak gradova, a među najpoznatijima i u »Kennedy Centru« u Washingtonu i »Carnegi Hallu« u New Yorku. Prema kritikama koje u odlomcima donosi »Vjesnik«, njihovi nastupi bili su vrlo posječeni, pa je to uz pun uspjeh i afirmaciju također preporuka za budućnost. Među ostalima kritike su objavili »The Pittsburgh Gazette« iz Pittsburga i »The New York Times« iz New Yorka. Evo što piše »The Pittsburgh Gazette«:

»Zagrebačka filharmonija priredila nam je pravu slavensku svetkovinu... 'Koral za gudače' Stanka Horvata poslužio je kao zagravanje fenomenalnih gudača, čiji je bogat, senzualan ton, uz preciznost koja je na zavidnoj razini, došao do vrhunca u Dvořakovu Koncertu za violoncello od njegove prve do posljednje note ...

... Solist Valter Dešpalj izveo je prava čuda u Dvořakovu Adagiu: od njegovog *chiaroscuro-prizvuka* pa sve do onih izuzetnih završnih treperenja zvuka. Finale je bio jednostavno savršen, a sklad između violoncella i melodija prvih violina posebno je vrijedan spomena ...

... Bio je to izvrstan koncert koji nam je priredio taj sjajni, razigrani ansambl muzičara.«

»The New York Times« piše:

»Taj koncert u ponedjeljak bio je istinski užitak. Zagrebačka filharmonija nema pretenzija da konkurira Berlinskoj, Clevelandskoj i Chicaškoj filharmoniji, no to je ansambl velikog umijeća i snažne osobnosti. Za razliku od većine američkih orkestara, koji unatoč svojoj superiornosti virtuoznosti, muziku Čajkovskog izvode prebrzo, nasilno, prosto i bez srca, zagrebačka je izvedba djelovala gotovo pučka, poput prijatelja bliska izvedba ...

... Solisti u Bachovu Koncertu za dvije violine Augustin Detić i Branko Košir, svirali su izvrsno i to ne u smislu potpune vrhunske virtuoznosti, već skladnom vjerodostojnošću i profinjeno kontrastnim tonskim osobinama ...

Solist Valter Dešpalj pokazao je u Koncertu za violoncello J. Haydna onu jednaku istu osjećajnost i inteligentno tumačenje djela, kojima se odlikovao i cijeli koncert ...

(»Vjesnik« od 26. prosinca 1981, str. 7)

Ovakve kritike kakve se samo poželjeti mogu teško je da bi filharmoničari dobili kod nas. Zašto, kad su oni jedan od naših najboljih, ako ne i najbolji orkestar? Možda im u domovini nedostaje entuzijazma, iako ne bi smjelo biti tako jer ovdje već godinama imaju svoju vjernu publiku.

Nastupe u ovoj sezoni završili su po običaju koncertima u okviru Dubrovačkih ljetnih igara.

S pravom u novoj sezoni 1982/83. očekujemo više i bolje, kao što bi bilo normalno za orkestar koji je, eto, u svijetu priznat kao koherentan kolektiv.

C. F.

DUBROVAČKE LJETNE IGRE 1982.

Glazbeni dio 33. dubrovačkih ljetnih igara tekao je u okviru svojih tradicionalnih odrednica: glazbu stilskeg razdoblja pretežno od baroka do romantike (a manjim dijelom dvadesetog stoljeća) izvodilo je nekoliko orkestara i komornih sastava te veći broj solista.

Nemoguće je u kratkom osvrtu na protekle Ljetne igre spomenuti sve izvodioce (ne misleći da pri tome činimo nepravdu i onim najkvalitetnijim). Zbog stabilizacije izostala su neka poznata imena, česti gosti DLJ, kao npr. Szering, Weissenberg, Gedda. Zbog toga je težište stavljeno na domaće umjetnike. Nastupila je Zagrebačka filharmonija s tri programa (dirigenti Dešpalj, Matačić, Horvat), Beogradska filharmonija s dva programa (dirigenti Anton Kolar i Horst Förster). Dubrovački gradski orkestar i zbor »Libertas« sa svojim novim dirigentom Ivom Dražinićem doživjeli su ponovnu afirmaciju izvodeći Papanopolovu kantatu »Non bene pro toto libertas venditur auro«. Cherubinijev Requiem u njihovom izvodu bilo je jedino veće duhovno djelo izvedeno na ovim Igrama. Od stranih orkestara sudjelovali su orkestar iz Toulousea (dir. Michel Plasson), Slovački komorni orkestar (dir. Bohdan Warchal), Komorni orkestar iz Rige (dir. Tovij Lifšic) te Mađarski državni simfonijski orkestar koji je po tradiciji zaključio Igre, ovaj put izvodeći djela autora iz svoje domovine: Kodályja, Liszta i Bartóka. Nastup ansambla

Vinka Globokara (slovenski skladatelj koji živi u Parizu) bio je svojevrsan izazov za festivalsku publiku koja nije navikla u okviru dubrovačkih zidina slušati avangardnu glazbu. Najpoznatiji strani solisti bili su ovaj put violinisti Gideon Kremer i Viktor Tretjakov, ali ovaj posljednji po mišljenju većine kritičara nije baš bio u najboljoj formi. Domaći umjetnici Aci Bertonec, Vladimir Krpan (oba su predstavila antologiju jugoslavenske klavirske glazbe) i sopran Radmila Bakočević održali su svoje nastupe u skladu sa svojim ugledom, a violinistu Jovanu Kolundžiju ove je godine pripala nagrada »Orlando«.

Baletne i operne predstave su ono što DLJI nude u daleko manjoj mjeri od koncerata (što je s obzirom na troškove i razumljivo). Ipak, ni ove godine nije toga uzmanjkalo: nastupio je balet Hrvatskog nar. kazališta iz Zagreba s dva programa, Australian Dance Theatre te balet Narodnog pozorišta iz Sarajeva izvođeci balet »Adam i Eva« Zorana Hristića (koreografija Slavko Pervan). Djelo nastalo po legendi Miroslava Krležu pokazalo je duhovita scenografska i koreografska rješenja, ali glazbu, makar koliko bila invenciozna, snimljenu na elektronskim instrumentima slušati nešto manje od dva sata, ipak je zamorno.

Jedina operna predstava bio je poznati Rossinijev »Seviljski brijač«. Izvela ga je ad hoc sastavljena pjevačka ekipa uz Gradski orkestar Dubrovnik (dir. Pavle Dešpalj, režija Vladimir Ruždjak). Unatoč nekim dobrim elementima izvedbe (npr. izvrsni Ferdinand Radovan u naslovnoj ulozi), slušateljstvo ipak nije došlo »na svoje«; predstavi je manjkalo poleta, a nekoliko gostiju iz Italije nije opravdalo ugled svoje raspjevane domovine.

I ove je godine, kao lani, bio organiziran »Međunarodni podij mladih glazbenih umjetnika« kao pra-teća manifestacija Igara. Mnogi su pokazali svoje visoke sposobnosti, ali posebno bi trebalo izdvojiti komorni orkestar »Gaudeamus« iz Zagreba (dir. Zlatan Srzić), violinisticu Tamaru Smirnovu-Sajfar (Zagreb) i pianisticu Natašu Veljković (Beograd). Sa svojih 14 godina bila je to najmlađa sudionica Igara.

Nikša NJIRIC

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

PARIŠKI LJETNI FESTIVAL 1982.

U nekim sredinama ljeta je u kulturnom pogledu mrtva sezona; ako nije baš mrtva, onda je znatno osiromašenija sezona. U velikim gradovima, s inače bogatim kulturnim životom, ljeta se ne ostavlja praznim, prepuštenim nekim slučajnim, izoliranim ili stihijskim akcijama.

Evo kako je donekle izgledao glazbeni život u Parizu u ljetu 1982. godine. Kažemo 'donekle' jer je nemoguće da ga pojedinac osobno čitava doživi i registrira, niti da ga samo registrira prema službenim podacima; naime, mnoge, i kadikad vrlo vrijedne manifestacije, izmiču tom službenom programiranju i sistematskom praćenju. Glavnina ljetnog glazbenog događanja odvija se u Parizu kroz manifestaciju FESTIVAL ESTIVAL DE PARIS koji traje od 10. srpnja do 20. rujna. Ovogodišnji Festival bio je sedamnaesti po redu; pripremio ga je festivalski odbor u suradnji s RADIO FRANCE, s Pariškom općinom (Mairie de Paris), s Ministarstvom za kulturu, uz participaciju zrakoplovne kompanije AIR FRANCE i mnogih drugih francuskih i inozemnih organizacija. Svojom organizacijom i programom Pariški ljetni festival naj- uže surađuje, kao u neku ruku sa svojim filijalama, s festivalima u Chimayu (Belgija) i Quebecu (Kanada) i mnogim francuskim, napose pariškim glazbenim

asocijacijama, npr. *Théâtre et musique* i *L'action lyrique et musicale*.

Čitav program Festivala sa svim potrebnim informacijama tiskan je u ukusnoj knjižici koja se mogla dobiti besplatno na bezbroj najrazličitijih mjesta. Obavještajni ured djelovao je dan i noć. Ulaznice su se mogle nabaviti na mnogim mjestima i moglo bi se reći da su relativno skupe; postoje i različite olakšice, npr. s obzirom na starosnu dob posjetioca ili na učestalost posjeta glazbenih priredbi (fidelité). Na ulaznicama i na propagandnoj građi redovito je naznačeno kako se može stići do mjesta održavanja koncerta, kojim autobusom i kojim metroom. Koncerti se održavaju na 16 različitih mjesta; od tih 16 mjesta 6 ih otpada na razne pariške crkve, a ostalo na druge dvorane, uglavnom ne na standardne koncertne sale. Prije nego prijeđemo na koncerte spomenuli bismo više interpretativnih tečajeva ili škola za pojedine instrumente, posebno za glasovir i klavičembalo, što ih drže poznati svjetski glazbeni pedagozi, npr. V. Perlemuter, J. V. Immerseel, W. Lutoslawski... Graditelji i trgovci instrumenata priređuju posebne izložbe i prodaju instrumenata, a pojedini izdavači sva svoja, osobito najnovija glazbena izdanja. Ove izložbe, prodaje i rasprodaje namijenjene su u prvom redu strancima kojih je u Parizu preko ljeta više nego inače, dok su Parižani, barem jedan dio ljeta, na obaveznim praznicima izvan Pariza.

Čitav je Festival podijeljen na serije. Svakog ponedjeljka je glasovirski koncert: »Jedan sat s..., jedan skladatelj — jedan pijanist«. Svakog utorka su koncerti stare glazbe, bilo instrumentalne bilo vokalne. Svake srijede održavaju se koncerti gudačkih sastava. Svakog petka u crkvi Saint Germain bili su orguljski recitali. Koncerti svake subote bili su slobodnije zamišljeni.

U seriji koncerata za glasovir prevladavali su stariji skladatelji: Clementi, Mozart, Haydn, Schumann, Schubert, Janaček i Stravinski. Izvoditelji su bili i Francuzi i stranci: J. C. Penner, I. Drenikov, S. Dugas, J. Smykal, J. V. Immerseel, T. Dussaut i A. Gorog.

Na koncertima stare glazbe čuli su se autentični stari instrumenti viola da gamba i lutnja, no kudikamo je zastupljenija bila vokalna glazba, gotovo isključivo duhovna i liturgijska. Tako je gostovao veliki mješoviti zbor iz Sofije koji je održao dva koncerta pravoslavne liturgijske glazbe; vokalni ansambl iz Freiburga izvodio je renesansnu i baroknu duhovnu glazbu; camerata iz Bostona na svoja dva koncerta predstavila je srednjovjekovne španjolske kršćanske i židovske napjeve; schola cantorum iz Verone i ansambl Guillaume Dufay izvodili su gregorijanske skladbe i skladbe škole oko Notre-Dame; Landini consort predstavio se u cjelovečernjem koncertu djelima Lassusa, a ansambl »a sei voci« skladbama pariške škole oko Notre-Dame i djelima G. de Machaut.

U seriji koncerata za gudačke kvartete nastupali su kvarteti iz raznih zemalja uglavnom izvođeci skladbe novijih autora: Bartok, Fouré, Stravinski, Harvey, Koering, Hindemith, Penderecki, Szymanowski, Enesco i Britten.

Recitali orguljske glazbe uključivali su skladbe autora različitih stilova. Kao orguljaši predstavili su se: M. Lagace, H. Spillman, G. Delvallee, G. Guillard i J. Taddei.

Subotnji koncerti, kako rekosmo, bili su slobodnije zamišljeni. Tako smo jednom mogli pribivati »ateljeu za novu glazbu« pod vodstvom G. Selmeczi, pa koncertu *Les virtuoses français*, jednom duetu iz Japana koji je izvodio skladbe za glasovir i flautu novijih autora, zatim »večeri mlade poljske glazbe«. Irena Polya je izvodila mađarsku glasovirsku glazbu i jedan francuski mješoviti instrumentalni trio glazbu francuskog impresionizma.